

Wprowadzenie

Nawet osoby luźno związane z psychologią naukową słyszą ostatnio o kryzysie replikowalności czy nawet kryzysie wiarygodności, jaki rzekomo przeżywa nasza dziedzina. Potrzeba czasu i dystansu, by ocenić, na ile słowo „kryzys” adekwatnie opisuje alarmujący stan rzeczy, a na ile jest tylko medialną przynętą. Jednak trudno zaprzeczyć temu, że nauki społeczne od lat borykają się z licznymi problemami metodologicznymi. Obecna popularność tematu zwiększa świadomość tych problemów i poszerza zasięg dyskusji nad ich pożądanymi rozwiązaniami. *Przegląd Psychologiczny* włącza się więc – w ramach swoich skromnych możliwości – w ów pozytywny naszym zdaniem ruch i oddaje do rąk Czytelników numer tematyczny, poświęcony wybranym aspektom prowadzenia badań psychologicznych i szerzej – społecznych.

Numer otwiera dwugłos redaktorów skupiony na kluczowych ich zdaniem obszarach kryzysu wiarygodności w psychologii. Piotr Wolski omawia konsekwencje niewłaściwego rozumienia i stosowania wnioskowania statystycznego dla obniżenia wiarygodności badań. Natomiast Arkadiusz Białek skupia się na niewłaściwych praktykach badawczych i sposobach im przeciwdziałania oraz omawia propozycję zasad tworzenia teorii w psychologii. W kolejnym artykule jeden z nestorów i ciągle aktywnych polskich twórców metodologii nauk społecznych, Jerzy Brzeziński, koncentruje się na różnorodnych, zarówno metodologicznych, jak i organizacyjnych, przyczynach problemów, z którymi się boryka. Rozmowa redaktorów z Jarosławem Górniakiem, doświadczonym badaczem metodologiem i nauczycielem, zawiera wiele inspirujących myśli. Pokazuje, jak wielu problemów można uniknąć, stosując uważniej oraz bardziej poprawnie stare metody, ale też podkreśla konieczność stałego doskonalenia i poszerzania własnego warsztatu naukowego. Z kolei filozof Marcin Miłkowski zwraca uwagę na rolę w obecnym kryzysie w psychologii niejasnego statusu i funkcji tworzonych w jej ramach teorii. Badacz przedstawia propozycję „metanauki poznawczej” – nowego sposobu analizy praktyk i wytworów teoretyzowania w psychologii. Numer zamyka wprowadzenie do teorii wnioskowania przyczynowego Borysława Paulewicza. Autor omawia oraz ilustruje przykładami podstawowe założenia i metody przyczynowego modelu strukturalnego Pearla, starając się przekonać do niego psychologów prowadzących badania naukowe.

Mamy nadzieję, że rozważania stanowiące zawartość niniejszego numeru *Przeglądu Psychologicznego* przyczynią się do intensyfikacji refleksji nad metodologią badań psychologicznych oraz ukążą możliwości ulepszenia praktyk badawczych w naukach społecznych.

Arkadiusz Białek, Piotr Wolski
Uniwersytet Jagielloński